

(NE)POVERENJE I (NE)SIGURNOST U DRUGOJ GODINI PANDEMIJE

Stavovi građana Srbije prema pandemiji COVID-19

Autori:

Maja Bjeloš i Srđan Hercigonja

© Sva prava zadržava Kosovski centar za bezbednosne studije. Zakon o autorskim pravima i srodnim pravima štiti prava i intelektualnu svojinu. Nijedan deo ove publikacije ne može se reprodukovati, čuvati u sistemu za pronalaženje ili prenositi, u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvom, elektronskim, mehaničkim ili drugim, bez pismene dozvole od strane izdavača. Komercijalna upotreba svih medija koje izdaje Kosovski centar za bezbednosne studije (KCBS) nije dozvoljena bez pismene saglasnosti KCBS. Molimo vas kontaktirajte: info@qkss.org ili +383 38 221 420.

Podaci predstavljeni u izveštaju proizilaze iz ankete Bezbednosnog barometra Zapadnog Balkana (BBZB). BBZB je nova regionalna inicijativa koju je KCBS pokrenuo 2020. godine, realizovana u saradnji sa Beogradskim centrom za bezbednosnu politiku (BCBP) u Srbiji i Centrom za proučavanje demokratije i upravljanja (CPDU) u Albaniji, koju podržava Nacionalna zadužbina za demokratiju (NZD). BBZB služi kao instrument za merenje percepcije javnosti u Albaniji, Kosovu i Srbiji o različitim pitanjima vezanim za bezbednost. Nalazi pokazuju kako građani doživljavaju ili jesu li informisani o pitanjima predstavljenim u ovom izveštaju. Kao takvi, stavovi predstavljeni u ovom izveštaju ne predstavljaju nužno stavove KCBS, BCBP, CPDU ili NZD.

Podržano od:

Konzorcijum predvođen:

(NE)POVERENJE I (NE)SIGURNOST U DRUGOJ GODINI PANDEMIJE

Stavovi građana Srbije prema pandemiji COVID-19

PREGLED SADRŽAJA

Stavovi građana Srbije prema pandemiji COVID-19	1
Korona (ni)je pretnja po bezbednost?	2
Korona ipak postoji	3
Stavovi prema vakcinaciji	4
Poverenje u institucije	6
Pandemija je doprinela ekonomskom padu i nazadovanju demokratije	9
Kina najviše pomogla Srbiji iako je Evropska unija dala najviše sredstava	10
Mladi o pandemiji	11
Stavovi prema vakcinaciji	13
Endnote	14

STAVOVI GRAĐANA SRBIJE PREMA PANDEMIJI COVID-19

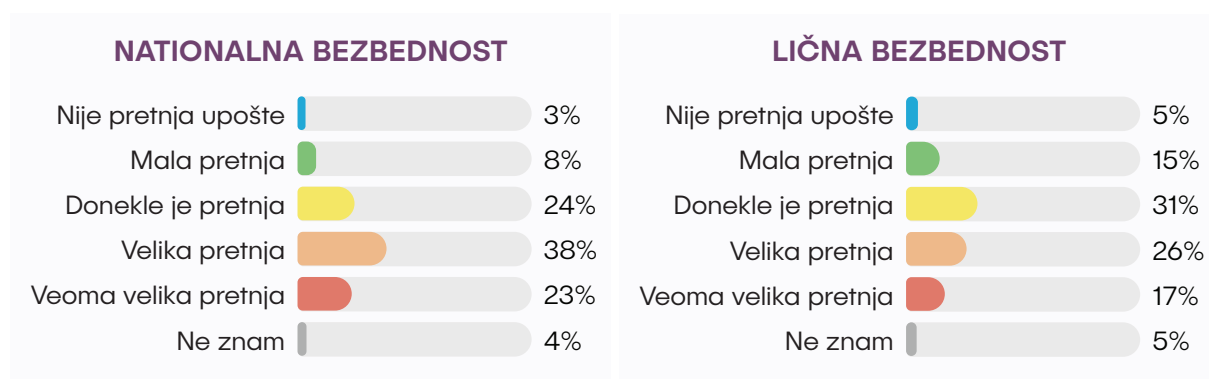
Istraživanje javnog mnjenja u Srbiji o upravljanju pandemijom COVID-19, o procesu imunizacije stanovništva, kao i o uticaju pandemije na rad institucija i stanje demokratije obavljeno je u periodu relativno mirnog epidemiološkog stanja, neposredno pre velikog talasa krajem 2021. i početkom 2022. godine, kada je registrovan rekordan broj novozaraženih građana ovim virusom.¹ Istovremeno, istraživanje je urađeno u periodu kada je svim punoletnim građanima bila ponuđena tzv. buster ili treća doza vakcine protiv COVID-19. Posmatrani period obeležila je politička i bezbednosna kriza na Kosovu, pa pandemija nije bila u fokusu javne i političke diskusije.² U međuvremenu, zbog postepenog smirivanja situacije u vezi sa samim tokom pandemije, a pre svega zbog smanjivanja broja novozaraženih i smrtnih slučajeva, stvoren je prostor za analizu i procenu upravljanja pandemijom.

KORONA (NI)JE PRETNJA PO BEZBEDNOST?

Prema istraživanju javnog mnjenja, trgovina drogama (65%), ekonomska kriza izazvana pandemijom (61%) i pandemija COVID-19 (61%) predstavljaju tri ključne pretnje po nacionalnu bezbednost Srbije. Ovakva percepcija pretnji po nacionalnu bezbednost jeste situaciona i uslovljena je opštom nesigurnošću u drugoj godini pandemije, ali i medijskim izveštavanjem, budući da je država u prethodnom periodu aktivno vodila medijski rat protiv organizovanih kriminalnih grupa.³ Iako širenje COVID-19 neposredno utiče na javno zdravlje, građani uviđaju složenost ovog problema i to da pandemija utiče na različite sfere, pa i na bezbednost. Stoga građani misle da je pandemija veća pretnja nacionalnoj bezbednosti, nego ličnoj bezbednosti.

GRAFIKON 1 U kojoj meri je pandemija COVID-19 pretnja po:

KORONA IPAK POSTOJI

Tri četvrtine građana Srbije (75%) odgovorilo je potvrdno na pitanje o tome da li veruje da pandemija COVID-19 zaista postoji, dok skoro jedna petina građana (18%) i dalje ne veruje u postojanje pandemije COVID-19. Ovaj procenat je ipak značajno niži u odnosu na procenat istih odgovora tokom prethodnog istraživanja, kada je trećina građana (34%) sumnjala u to da pandemija postoji.⁴ Na promenu percepcije građana najverovatnije je uticala činjenica da je u periodu između dva istraživanja veliki broj građana bio zaražen virusom, kao i to da skoro svaki građanin/ka zna za jednu ili više osoba u okruženju, koje su obolele ili pak preminule od COVID-19.

Nadležni organi u Republici Srbiji doprineli su ovoj situaciji, budući da su od samog početka pandemije nekonzistentno izveštavali javnost o ozbiljnosti virusa po javno zdravlje, o broju zaraženih i umrlih, kao i o merama za suzbijanje širenja virusa, često unoseći zabunu, strah i paniku među građane. Prema mišljenju stručnjaka/inja, pokazalo se da je način informisanja građana jedna od najslabijih tačaka kontrolisanja epidemije.⁵ Sumnja da virus uopšte postoji rezultat je i širenja dezinformacija, teorija zavere i lažnih vesti o COVID-19⁶, koje su posredstvom televizijskog progama na televizijama sa nacionalnom frekvencijom, te medijskih portala i društvenih mreža prenosili, između ostalih, pojedini lekari, poslanici, državnici i političari.⁷ Pandemija je dodatno ugrozila položaj (istraživačkih) novinara i nezavisnih medija, koji su nastojali da se suprotstave infodemiji⁸ i objektivno informišu javnost.

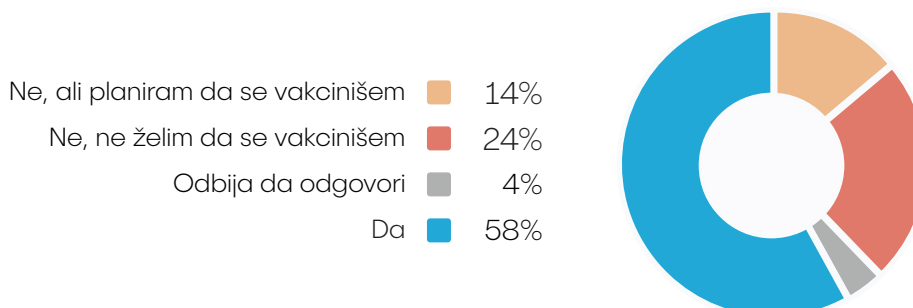

STAVOVI PREMA VAKCINACIJI

Osim sumnje da COVID-19 postoji, posledicu nekonzistentne komunikacije Vlade sa javnošću i postojanja velikog broja teorija zavera i lažnih vesti predstavlja i niži postotak imunizovanog stanovništva u odnosu na druge evropske države. Procenjuje se da je u Srbiji vakcinisano oko 50 odsto stanovništva. Međutim, postoji neusklađenost između zvaničnih podataka javnih ustanova o broju vakcinisanih i izjava državnih funkcionera.⁹

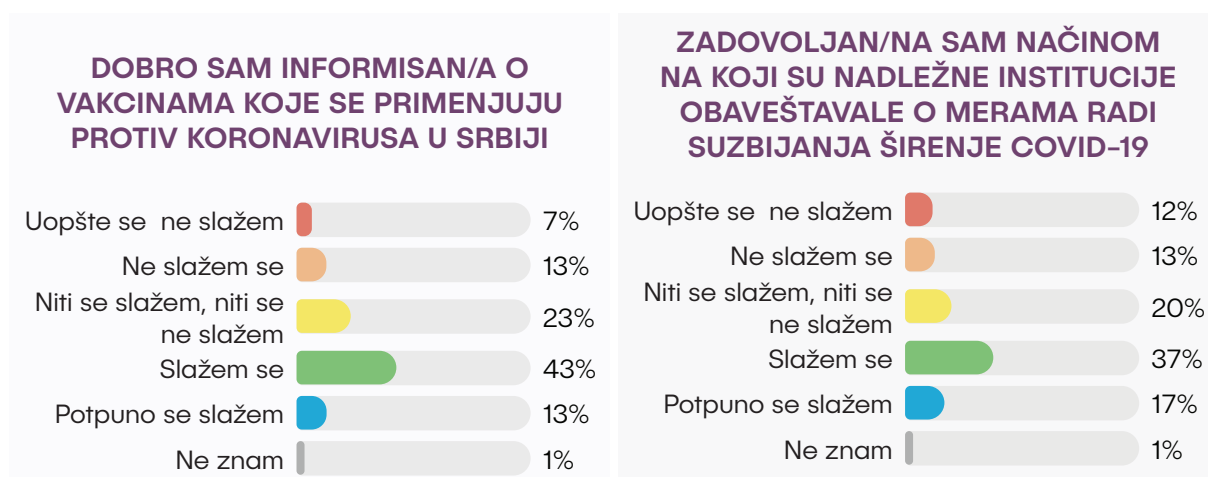
Prema procenama Svetske zdravstvene organizacije (SZO), najmanje 70% celokupne populacije jedne države treba da bude vakcinisano kako bi se pandemija usporila.¹⁰ Iako tri četvrtine anketiranih građana veruje da COVID-19 postoji, njih 58% tvrdi da su se vakcinisali, dok je 24% građana izjavilo da se nije vakcinisalo i da uopšte ne planira da se vakciniše. Postoji mogućnost da će se postotak vakcinisanih u narednom periodu uvećati, budući da je 14% anketiranih građana reklo da se nije vakcinisalo, ali da planira da to učini. Podatak o postotku vakcinisanih građana treba uzeti sa rezervom, jer je veći od onog u zvaničnoj statistici i postoji velika verovatnoća da se deo građana nije iskreno izjasnio prilikom sprovođenja ankete, jer postoji pritisak i negodovanje dela javnosti zbog odbijanja građana da se vakcinišu.

GRAFIKON 2 DA LI STE VAKCINISANI PROTIV COVID-19?

Kao ključne razloge zbog kojih ne žele da se vakcinišu, građani navode da ne veruju postojećim vakcinama (40%), odnosno vakcinama koje su dostupne u Srbiji (12%), a zatim da ne veruju Svetskoj zdravstvenoj organizaciji (17%). Očigledno je da građani nisu objektivno informisani o dostupnim vakcinama i prednostima vakcinacije. Nizak stepen poverenja u vakcine može biti posledica i teorija zavera, od kojih je najpopularnija da vakcine služe da bi u ljude bili ugrađeni čipovi. Neinformisanost građana o zaštiti od COVID-19 ogleda se i u podatku da 9% građana misli da ne treba da se vakciniše, jer su bili izloženi virusu i time stekli prirodni imunitet.

GRAFIKON 3 U kojoj meri se slažete sa sledećim tvrdnjama:

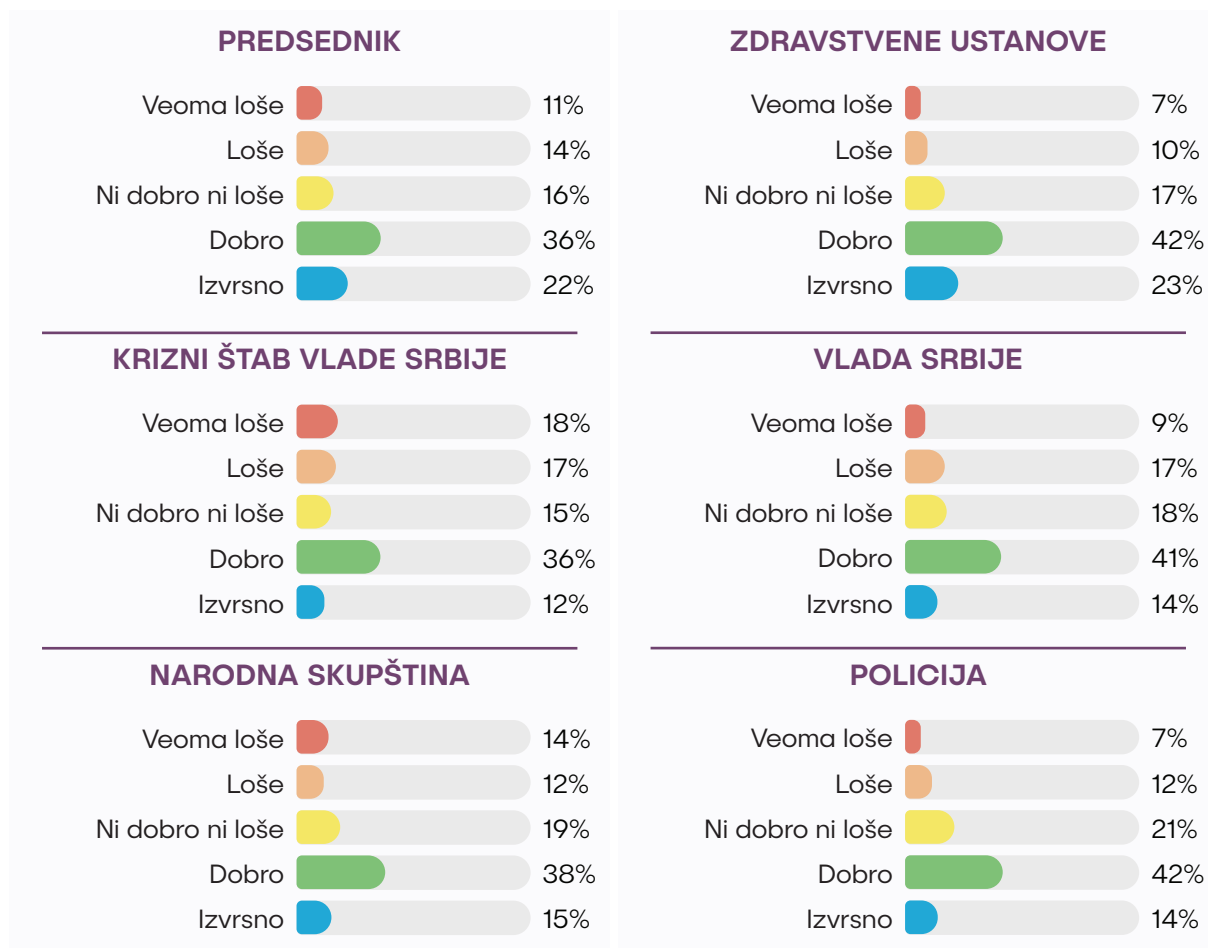
Iako se građani u velikoj meri slažu sa tvrdnjom da su dobro informisani o vakcinama protiv COVID-19 koje se koriste u Srbiji, rezultat njihove obaveštenosti je da više od polovine stanovništva ne želi da se vakciniše. Imajući na umu to da su nadležni organi ključni izvor informacija o pandemiji, može se zaključiti da Vlada i nadležna tela i organi snose najveću odgovornost za ishod vakcinacije i za neinformisanost građana.

POVERENJE U INSTITUCIJE

Prema rezultatima istraživanja, građani su zadovoljni kako su nadležni državni organi, uključujući u to i zdravstvene ustanove, upravljali pandemijom. Dve trećine građana ocenjuje da je zdravstveni sistem dobro (40%), odnosno izvrsno (23%) upravljao zdravstvenom krizom. Na osnovu odgovora se može zaključiti da građani i dalje imaju veliko poverenje u javni zdravstveni sistem uprkos tome što država u njega nedovoljno finansijski ulaže, što nedostaje medicinskog osoblja i što je sistem preopterećen usled velikog broja obolelih. Predsednik Republike nema ustavnih niti zakonskih ovlašćenja da upravlja pandemijom. Međutim, on se na vrhuncu krize predstavljao javnosti kao centralna figura i donosilac odluka, i svesno je gradio sopstveni pozitivni imidž čuvara života, sigurnosti i fizičkog zdravlja srpskog naroda. Time je sebi i vladajućoj stranci povećao javnu podršku uoči opštih izbora u Srbiji 2020. godine.¹¹ Predsednik se tokom 2021. predstavljao kao ključni spoljopolitički akter, zahvaljujući kojem je Srbija dobila neophodnu medicinsku pomoć i vakcine od različitih država i organizacija, odnosno kompanija. Stoga, ne treba da nas iznenađuje podatak da 58% građana misli da je predsednik Republike dobro ili izvrsno upravljao krizom. Ipak, jedna četvrtina građana ocenjuje da je predsednik loše upravljao ovom krizom.

GRAFIKON 4 Ocena upravljanja pandemijom

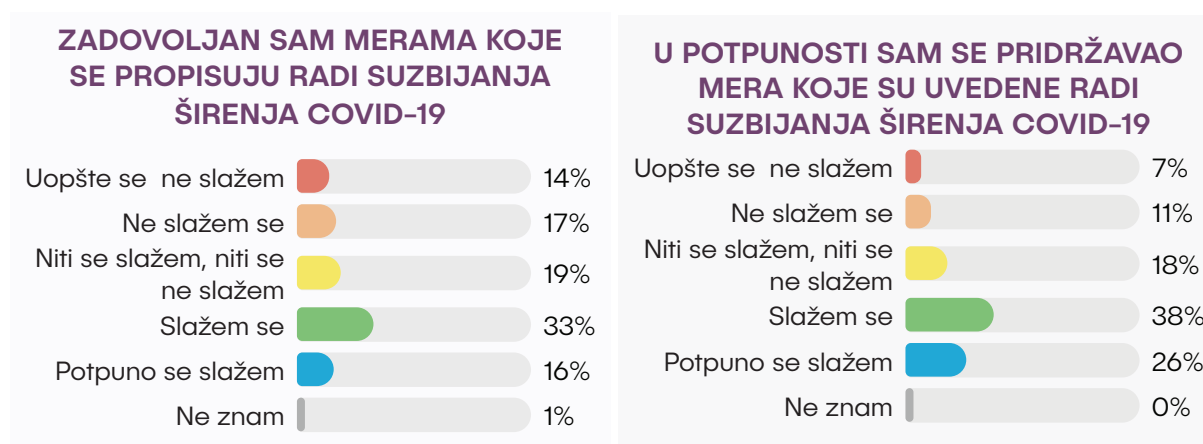

Rad Narodne skupštine bio je privremeno suspendovan tokom vanrednog stanja, a Vlada Srbije upravljala je pandemijom na osnovu uredba i bez efektivnog skupštinskog nadzora. Po povratku u poslaničke klupe, poslanici su više raspravljali o drugim temama nego o javnom zdravlju.¹² Stoga iznenađuje to što su građani relativno visoko ocenili rad Narodne skupštine u upravljanju pandemijom.

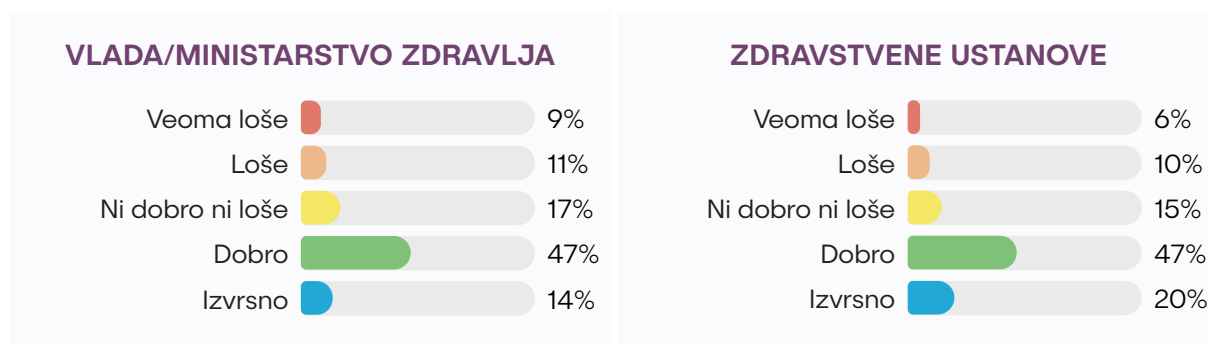
Veliki postotak građana ocenjuje da je Vlada Srbije dobro upravljala pandemijom, a skoro polovina građana zadovoljna je merama koje su propisane radi suzbijanja širenja COVID-19. Vlada Srbije je od početka pandemije do danas usvojila više od sto mera.¹³ Brzina usvajanja uredba i drugih podzakonskih akata, te njihovo učestalo menjanje postali su izvor pravne nesigurnosti i doveli do trodnevnih protesta u julu 2020. godine, koji su ugušeni brutalnim postupanjem policije policijskom brutalnošću.¹⁴ Tokom 2021. godine Vlada je promenila retoriku, što je vrlo verovatno uticalo i na stavove javnog mnjenja, budući da je građane obavestavala da su najznačajniji rezultati Vlade u oblasti zdravstva nabavka vakcina i najsavremenijih lekova, zatim uspostavljanje Informacionog sistema COVID-19 za iskazivanje interesovanja za vakcinaciju, izgradnja tri kovid bolnice, početak gradnje dve fabrike vakcina, kao i početak radova na rekonstrukciji kliničkih centara i izgradnji domova zdravlja i bolnica, poput Dedinja 2 ili Tiršove.¹⁵

Sudeći prema podacima, nezadovoljstvo građana usmereno je ka Kriznom štabu za suzbijanje zarazne bolesti COVID-19 – stručnom i savetodavnom telu Vlade Srbije, koje javnost izveštava o toku pandemije.¹⁶ Krizni štab je izgubio kredibilitet u delu javnosti, pošto je mimo zakona i umesto Vlade donosio protivepidemijske mere, koje su se ticale i ekonomije i medija, a ne samo javnog zdravlja.¹⁷ Osim toga, postalo je očigledno da su članovi Kriznog štaba bili pod uticajem političkih elita na vlasti, te da su svesno prećutali činjenice o broju umrlih i širili dezinformacije.

GRAFIKON 5 U kojoj meri se slažete sa sledećim tvrdnjama:

Kada je reč o kolektivnoj imunizaciji stanovništva, dve trećine građana Srbije zadovoljno je načinom na koji su zdravstvene ustanove i Vlada organizovali i sprovedi vakcinaciju.

GRAFIKON 6 Kako su sledeće institucije organizovale proces vakcinacije?

PANDEMIJA JE DOPRINELA EKONOMSKOM PADU I NAZADOVANJU DEMOKRATIJE

Iako su veoma zadovoljni radom nadležnih institucija kada je reč o upravljanju pandemijom i vakcinacijom, građani misle da je pandemija negativno uticala na stanje demokratije u Srbiji. Preciznije, građani smatraju da je pandemija dovela do ograničavanja ljudskih prava i sloboda (38%), do vanustavne koncentracije moći u instituciji predsednika Republike, zatim do marginalizovanja Narodne skupštine i pravosuđa (22%), kao i do socijalnih nemira i uličnih demonstracija (12%). Oko jedne petine (19%) misli da pandemija ipak nije uticala na stanje demokratije. Pandemija je, dakle, doprinela daljem urušavanju demokratije i zarobljavanju države, što je potvrđeno i u drugim istraživanjima.¹⁸

GRAFIKON 7 Kako je pandemija COVID-19 uticala na demokratiju u Srbiji?

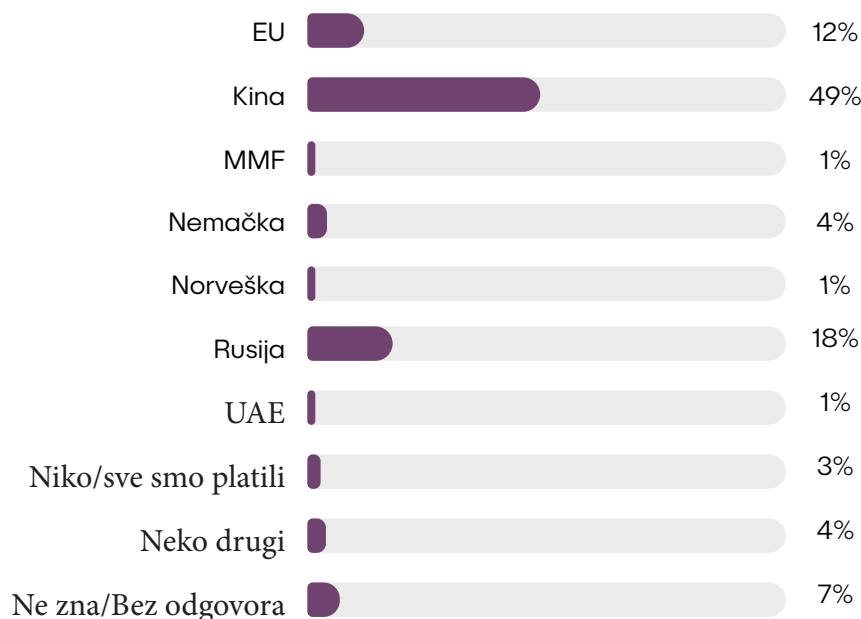
Pandemija je naglo usporila, ograničila ili potpuno obustavila proizvodnju, trgovinu, rad zaposlenih u mnogim privrednim subjektima u Srbiji,¹⁹ te negativno uticala na nivo prihoda većine privrednih subjekata. Vlada Srbije dodatno se zadužila da bi mogla da finansira rastuće troškove zdravstvenog sistema, te da pruži neophodnu pomoć privredi i tako ublaži posledice pandemije.²⁰ Uprkos tome, poruka koju su političke elite htele da upute građanima bila je da se, nezavisno od toga što je ekonomija pogođena pandemijom i brojnim restrikcijama koje su uvedene kao protiviepidemiološke mere, Srbija bolje i lakše izborila sa ekonomskom krizom nego druge evropske zemlje, zahvaljujući političkom rukovodstvu i spoljnopolitičkom delovanju. To je u suprotnosti sa percepcijom većine građana, koji smatraju da je pandemija dovela do otpuštanja radnika i povećanja nezaposlenosti (30%), do smanjenja privrednog rasta i porasta inflacije, zatim do porasta zaduživanja Srbije i povećanja javnog duga radi ekonomskog oporavka (20%), te do gašenja malih i srednjih preduzeća (17%), kao i do smanjenja stranih ulaganja u Srbiju (14%). Svega 6 posto građana smatra da pandemija nije uticala na ekonomiju.

KINA NAJVIŠE POMOGLA SRBIJI IAKO JE EVROPSKA UNIJA DALA NAJVIŠE SREDSTAVA

Kina je predstavljena kao najveći saveznik Srbije u borbi protiv pandemije, te kao stub kolektivne imunizacije stanovništva zbog velike isporuke vakcina kineskog proizvođača „Sinofarm“ (Sinopharm) tokom 2021. godine. Kineska pomoć glorifikovana je u svim medijima sa nacionalnom frekvencijom, dok su ruska pomoć i pomoć iz Evropske unije minimizovani. Istraživanje Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) pokazalo je da je u periodu od marta 2020. do marta 2021. bilo duplo više članaka o medicinskoj pomoći dobijenoj od Kine nego o pomoći dobijenoj od Rusije i EU zajedno. Štaviše, dve trećine tekstova o medicinskoj pomoći EU bilo je negativno, dok je 4/5 članaka o Kini bilo pozitivno, uz učestalo korišćenje reči i fraza, poput „bratstvo“ i „čelično prijateljstvo”.²¹ Upravo zbog toga, skoro polovina građana navodi da je Kina pružila najveću humanitarnu pomoć Srbiji, dok samo njih 12% misli da je to bila Evropska unija.

GRAFIKON 8 Navedite jednu zemlju ili međunarodnu organizaciju koja je pružila najveću finansijsku i/ili humanitarnu pomoć Srbiji u borbi protiv pandemije COVID-19?

MLADI O PANDEMIJI

Prema istraživanju, jedna četvrtina (24%) mladih uzrasta od 18 do 24 godine tvrdi da se vakcinisala, dok skoro polovina njih (47%) ne želi da se vakciniše i nije zadovoljna merama koje se propisuju radi suzbijanja širenja COVID-19. Stoga je u okviru istraživanja formirana fokus grupa sa mladima uzrasta od 18 do 24 godina kako bi se bolje razumeli njihovi stavovi prema pandemiji i vakcinaciji.

Iako su svesni da je opasnost od zaraze realna, učesnici fokus grupe smatrali su da je celoj situaciji dat preveliki značaj i da se posledice pandemije preuveličavaju, te da se pravi panika koja nije opravdana. Misle da je stvorena atmosfera straha od virusa, a da se u takvoj atmosferi ne živi. Njihova parola je da se treba štititi, ali i da treba naučiti živeti sa spoznajom da virus postoji. U celoj situaciji najteže im padaju asocijalnost i izolacija. Osim toga, smeta im polarizacija u društvu i podele na vakcinisane i nevakcinisane. U tom kontekstu osećaju se ranjivim, jer ih je vlast optužila za širenje virusa i etiketira kao grupu i pojedince/ke ukoliko ne žele da se vakcinišu.

Mladi smatraju da su mere koje je država donela radi borbe protiv pandemije kontradiktorne i da nisu u skladu sa opštim interesom građana, već da su politički motivisane. Kao primer za to navode radikalne mere zatvaranja, a potom potpunog otvaranja, posle koga dolazi drugi talas pandemije, za koji su okrivljeni građani. Meru bespovratne novčane pomoći doživljavaju kao sakupljanje političkih poena, pošto dodeljene sume novca nisu dovoljne da bi predstavljale realnu pomoć. Mladi opažaju i to da donete mere nisu važile za sve podjednako, pa su tako, na primer, u vreme zatvaranja neki kafići i dalje radili, dok su drugi bili zatvoreni.

„Što se tiče pandemije, ne smatram da je toliko opasna koliko je predstavljeno i smatram da je jako loše po društvo zato što dolazi do ogromne podele ne samo kod nas nego i na Zapadu i u Americi, gde postoje dva sloja ljudi – postoji sloj ljudi koji je za i koji je protiv. I previše je crno i belo u tom smislu, ne postoji neka sredina. Ljudi su odvojeni jedni od drugih i stvara se ogromna podela u društvu što opet nije dobro, jer se onda deli i po političkoj osnovi i to sve naravno ima neko korist od toga i jednostavno koristi tu trenutnu situaciju. Ja smatram da nije toliko ozbiljna situacija, ali opet previše se značaja daje tome radi skupljanja političkih poena.

„Mislim da svakako virus postoji i da nije naivan. I ja sam preležala, puno ljudi je preležalo, to ostavlja posledice i to je činjenica, ali isto tako je jako dosta posledica proizašlo iz svih okolnosti koje prati virus. Rekla bih jednu rečenicu da se u atmosferi straha ne živi, a to je ono što mi radimo već dve-tri godine. Nije ovo jedina smrtna bolest, ima i ostalih samo se manje priča.

„Ja se slažem sa njima i smatram da virus postoji i da treba da postoje neke mere u smislu da se više obrati pažnje npr. ako se ide u kafiće i restorane, ne mislim na te kovid propusnice, nego da stolovi ne budu pribijeni jedan uz drugi striktno, ali smatram da normalan život mora da se odvija i ne smatram da svi treba da budemo zaključani i da

ništa ne radi.

Postoji bojazan da će se posledice zdravstvene krize i mera koje su usvojene osetiti tek u narednom periodu, pogotovo u zdravstvu i obrazovanju. S obzirom na to da se zbog pandemije odlažu druge vrste intervencija i operacija, kao i redovni i preventivni pregledi, očekuje se da će ovo imati višestruke negativne efekte po zdravlje građana i dovesti do preopterećenosti zdravstvenog sistema dugo nakon što se pandemija bude završila. Kad je reč o obrazovanju, deo mladih misli da je prelazak na onlajn nastavu bila pozitivna mera, ali takođe smatra da će ovo imati dugoročne posledice ne samo po usvojeno znanje učenika i studenata već i po razvoj socijalnih veština, pogotovo kod veoma male dece, koja pohađaju niže razrede osnovne škole.

„Ja mislim da dobra mera jeste prelazak na onlajn nastavu, to je više posledica, gde se u toj nekoj meri gubi ta socijalizacija sa ljudima, ali smatram da je dobra preventiva, da će se zaštititi ipak veliki broj studenata, a sa druge strane kvalitet nastave se nije promenio, u neku ruku bih čak rekla da se možda i popravio, zato što sada imamo mogućnost da nešto pauziramo i da ponovo čujemo nešto ako je snimljeno predavanje, da vidimo lepo na ekranu što ne bismo videli na nekoj tabli. Samo smatram da ne bi trebalo sve da bude onlajn, nego da bude kombinovano.

„Onlajn je za nas OK, ali pošto radim neke ekološke radionice sa decom od 1/2. do 7. razreda ja ne mogu da opišem šta ta deca prvo ne znaju i da ta deca uopšte nisu socijalno razvijena. Svako je individua, ne postoji tim.

„Ne plašim se korone koliko se plašim onoga što dolazi nakon toga, s obzirom na to da se mnoge operacije i generalno ljudi izbegavaju taj kontakt i te preventivne i redovne preglede koje nemaju zbog ove situacije. Da ne pričamo o tim operacijama koje se odlažu i mislim da će haos tek nastati kada se koliko-toliko vratimo u normalu i tek će onda biti gužve i tek onda neće biti mesta za sve i ne znam kako ćemo to preživeti i to me plaši.

STAVOVI PREMA VAKCINACIJI

Mladi misle da se vrši medijski pritisak na ljude da se vakcinišu, te da se namerno stvara jaz i podstiču tenzije između nevakcinisanih i vakcinisanih građana. Pojedinci osećaju strah od stigmatizacije, verbalnih i fizičkih napada u javnosti ukoliko ne nose maske ili kažu da nisu vakcinisani. Preovlađuje mišljenje da vakcinacija ne treba da bude obavezna, već da je pravo svakog građanina da donese odluku o tome da li će se vakcinisati i da, u slučaju da to ne želi, ne bi trebalo da zbog toga trpi osude i pritiske.

Iako niko od učesnika fokus grupne diskusije nije vakcinisan, stavovi mladih prema vakcinaciji kreću se od potpuno negativnih do blago pozitivnih. Evidentni su konfuzija i nepoverenje prema vakcinama zbog protivrečnih informacija koje dolaze iz medija. To se odnosi na činjenicu da se određene vakcine favorizuju, pa se i to smatra delom političkih igara i izaziva nepoverenje. Drugi argument protiv vakcinacije jeste da vakcine nisu dovoljno ispitane, o čemu svedoči činjenica da prilikom vakcinisanja građani moraju da daju pismenu saglasnost da preuzimaju odgovornost za eventualna neželjena dejstva vakcine. Brzina kojom su izrađene vakcine takođe unosi sumnju u njihovu delotvornost. Suprotno ovom mišljenju, učesnici fokus grupe imaju pozitivan stav i poverenje u sve druge vakcine koje su do sada primili u životu.

Smatraju da bi trebalo, ukoliko živimo u demokratskom društvu, omogućiti građanima da sami biraju da li žele da se vakcinišu, s obzirom na to da sami snose odgovornost za eventualne posledice vakcinacije. Izričito se suprotstavljaju uvođenju kovid propusnica, navodeći da je to još jedan vid diskriminacije ljudi.

„Nisam vakcinisan, niti ću se vakcinisati. Prvi razlog što je zvanično to još uvek eksperimentalno i ne zanima me da budem ničije zamorče. Drugi razlog postoje bolesti rak, HIV već sto godina i mi sve znamo o tim bolestima, i sve znaju naučnici a leka nema, a odjednom su našli lek za bolest o kojoj se ne zna ništa. Meni ne treba, zdrav sam, neću da unosim u sebe to. Ja ću da se lečim sam kako ja hoću, ne treba mi niko, samo što dalje od mene i neka me ostave na miru.

„Ja nisam vakcinisana, ali ne smatram da je vakcinacija nužno loša. Ono što mi smeta je taj pritisak koji se vrši na nevakcinisane ljude i koji se generalno vrši da svi moraju biti vakcinisani, ograničavanje, opet stvaranje podele. Jednostavno smatram da treba da bude pravo izbora ukoliko neko želi da se vakciniše, neko je stariji i poseduje određena oboljenja i njemu ne šteti da on proba da se zaštiti. Niko njemu ne garantuje da će ta vakcina da ga zaštiti, ali ukoliko smatra da ćemo mu to možda pomoći u redu je da se on vakciniše, samo ne smatram da je to nešto što bismo svi morali da uradimo. Ne smatram da spadam u neku rizičnu kategoriju. Takođe, ne znam ni šta je u toj vakcini, to je takođe sve neispitano i nema potrebe, po mom mišljenju, da eksperimentišem.

ENDNOTE

- 1 „COVID-19: U Srbiji najveći dnevni broj novozaraženih“, Al Jazeera, 25. 1. 2022, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2022/1/25/slovenija-sve-vise-hospital-izovanih-virus-medju-pacijentima-u-bolnicama>
- 2 „Kosovo, Srbija i tablice: Ponovo funkcioniše saobraćaj na prelazima Srbije i Kosova – nalepnice umesto skidanja tablica“, BBC, 25. 9. 2021, <https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-58690655>
- 3 Marija Pavlović, Miloš Jovanović i Bojan Elek, Detektor laže i paralaze: narativ o borbi protiv organizovanog kriminala u funkciji zarobljavanja države, (Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2021), <https://bezbednost.org/wp-content/uploads/2021/03/Detektor-laze-i-paralaze-narativ-o-borbi-protiv-organizovanog-kriminala-u-funkciji-zarobljavanja-drzave.pdf>
- 4 Srđan Hercigonja, Srbija u raljama pandemije COVID-19, (Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2020), <https://bezbednost.org/publikacija/srbija-u-raljama-pandemije-covid-19/>
- 5 Marija Srdić, Podrška preduzetnicima tokom pandemije COVID-19, Misija OEBS-a u Srbiji, januar 2021, <https://www.osce.org/files/f/documents/2/7/513133.pdf>
- 6 Milica Ljubičić, „Dezinformacije i korona: U 2021. dominirali antivakseri“, Raskrinkavanje, 9. 1. 2022, <https://www.raskrinkavanje.rs/page.php?id=Dezinformacije-i-korona-U-2021--dominirali-antivakseri-945>
- 7 Darija Stjepić, „Analiza izvora lažnih vesti o pandemiji“, Novosadska novinarska škola, 30. 3. 2021, <https://novinarska-skola.org.rs/sr/analiza-izvora-laznih-vesti-o-pandemiji/>
- 8 Infodemija je termin koji se koristi za označavanje prevelike količine netačnih informacija objavljenih o pandemiji ili učestalo širenja lažnih obmanjujućih vesti i teorija zavere vezanih za oboljenje koje je izazvalo pandemiju.
- 9 „Nemojte da lažete, zvanično je vakcinisano 58 posto građana“, Istinomer, 20. 1. 2022, <https://www.istinomer.rs/izjava/nemojte-da-lazete-zvanicno-je-vakcinisano-58-posto-gradjana/>
- 10 Achieving 70% COVID-19 Immunization Coverage by Mid-2022, World Health Organization, 23. 12. 2021, <https://www.who.int/news/item/23-12-2021-achieving-70-covid-19-immunization-coverage-by-mid-2022>
- 11 Marko Drajić, Maja Bjeloš i Isidora Stakić, Maske su pale – Srbija u pandemiji geopolitike, (Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2020), <https://bezbednost.org/publikacija/maske-su-pale-srbija-u-pandemiji-geopolitike/>
- 12 Otvoreni parlament, <https://otvoreniparlament.rs/aktuelno>

13 Paragraf, PROPISI Republike Srbije vezani za sprečavanje širenja bolesti – COVID-19 (Korona virus), <https://www.paragraf.rs/svi-propisi-uputstva-za-spreccavanje-sirenja-korona-virusa-covid-19.html>

14 Katarina Đokić at all., Sektor bezbednosti u vanrednom stanju – testiranje demokratije, (Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2020), https://bezbednost.org/wp-content/uploads/2020/05/sektor_bezbednosti_u_vanrednom_stanju_-_testiranje.pdf

15 „Brnabić predstavila rezultate rada Vlade: Uz izazove sačuvana ekonomska stabilnost; Najteži trenutak kada se pucalo na Srbe na KiM”, RTV, 2. 11. 2021, https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/brnabic-predstavila-rezultate-rada-vlade-uz-izazove-sacuvana-ekonomska-stabilnost;-najtezi-trenutak-kada-se-pucalo-na-sr-be-na-kim_1285138.html

16 <https://rs.n1info.com/tag/krizni-stab/>

17 Sofija Mandić, „Krizni štab, revealed”, Peščanik, 30. 7. 2020, <https://pescanik.net/krizni-stab-revealed/>

18 Srđan Hercigonja i Jelena Pejić Nikić, Kovidokratija – Analiza narativa o pandemiji u funkciji

zarobljavanja države, (Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2021), bezbednost.org/publikacija/kovidokratija-analiza-narativa-o-pandemiji-u-funkciji-zarobljavanja-drzave/

19 Sarita Bradaš, Mario Reljanović, Ivan Sekulović, Uticaj epidemije COVID-19 na položaj i prava radnica i radnika u Srbiji, (Beograd: Fondacija Centar za demokratiju, 2020), <https://serbia.un.org/sites/default/files/2020-09/UTICAJ%20EPIDEMIJE%20COVID-19%20NA%20POLO%20C5%BDAJ%20I%20PRAVA%20RADNICA%20I%20RADNIKA%20U%20SRBIJI%20OHCHR%202020.pdf>

20 Institut za razvoj i inovacije, Analiza efekata ekonomskih mera za ublažavanje negativnih posledica COVID-19 na privredu, NALED, 9. 12. 2020. https://naled.rs/htdocs/Files/06839/Analiza_efekata_ekonomskih_mera_za_ublazavanje_negativnih_posledica_COVID-19_na_privredu.pdf

21 Luka Šterić i Maja Bjeloš, Bajka na papiru i čelično partnerstvo – narativi o spoljnopoličkim partnerstvima Srbije tokom pandemije, (Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2021), <https://bezbednost.org/publikacija/bajka-na-papiru-i-celicno-prijateljstvo-narativi-o-spoljnopolitickim-partnerstvima-srbije-tokom-pandemije/>

Katalogimi në botim **(CIP)**

Biblioteka Kombëtare e Kosovës - "Pjetër Bogdani"

616-036.21:659.4(497.11)

Bjeloš, Maja

(Ne)poverenje i (ne)sigurnost u drugoj godini pandemije : stavovi građana Srbije prema pandemiji COVID-19 / Maja Bjeloš, Srđan Hercigonja. – Prishtina : Kosovar Center for Security Studies, 2022. – 15 f. : ilustr. ; 24 cm.

Pandemitë -- Opinioni publik -- Serbi

ISBN 978-9951-799-61-4

Aleph [000101695]

ISBN 978-9951-799-61-4

9 789951 799614

